

Институт по биология и
имунология на
размножаването - БАН

Вх. №. 360-110/04.09.23

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. Десислава Василева Абаджиева (ИБИР-БАН),

член на Научно жури съгласно заповед № 82/13.07.2023 г.

на Директора на Институт по биология и имунология на размножаването
„Акад. Кирил Братанов“ - Българска академия на науките (ИБИР-БАН)

Относно: дисертационен труд на тема *„Клетъчно специфична локализация и генна експресия на MAS1R, CD10, ACE, ACE2, KISS1 и KISS1R при жени с тумор на млечната жлеза“*, представен от **Десислава Петрова Анкова**, свободен докторант към сек. „Имунобиология на размножаването“ при ИБИР-БАН, с научен ръководител доц. Павел Рашев от ИБИР-БАН;

за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“,

по специалност: *„Физиология на животните и човека“*, шифър 01.06.17,

област на висше образование: 4. Природни науки, математика и информатика,
професионално направление 4.3. Биологически науки

I. Професионална и творческа биография на кандидата.

Десислава Петрова Анкова завършва магистърската си степен в спец. *“Биотехнологии”* при Химикотехнологичен и металургичен университет – гр. София през 2010 г., където придобива умения по молекулярна биология и генетика, фармацевтични биотехнологии, имунология, микробиология, биохимия.

През декември, 2012 г. постъпва като асистент в секция „Имунобиология на размножаването“ при ИБИР-БАН, но през 2019 г. във връзка с изменение в Закона за развитието на академичния състав в РБългария е преназначена в длъжността специалист-биолог. Паралелно, Десислава Анкова е зачислена в свободна форма на докторантура към

същата секция с научен ръководител доц. Павел Рапшев, съгласно Заповед № 373/01.10.2015г.

Отчислена е с право на защита считано от 01.10.2018 г., съгласно решение на НС № 73/23.10.2018 г. и Заповед № 423/02.11.2018 г. на Директора на ИБИР-БАН.

През периода на докторантурата кандидата посещава образователни курсове, взима участие в международни и национални научни конференции, с цел да повиши квалификацията си и да изпълни кредитните изисквания на ЦО - БАН за докторанти, като придобива 422 т., при изискуем минимум от 250 т., съгласно Приложение 2.

II. Нормативна документация за участие в конкурса.

Кандидатът предостави всички документи, нормативно изисквани по процедурата. След прегледа им е установено, че е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ИБИР-БАН, съответно и Правилника към Закона за развитие на академичния състав в РБългария. Докторант Десислава Анкова покрива минималните изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ в професионално направление 4.3. Биологически науки.

III. Преглед на дисертационния труд.

Дисертационният труд е написан на 106 страници и включва: Заглавна страница (1 стр.), Съдържание (2 стр.), Списък на използвани съкращения (3 стр.), Въведение (2 стр.), Литературен обзор (33 стр.), Цел и задачи (1 стр.), Материали и методи (10 стр.), Резултати и дискусия (15 стр.), Изводи (9 стр.), Заключение (2 стр.), Списък с използваната литература (27 стр.), Приложения (2 стр.), в това число списък на публикации, свързани с темата на дисертацията и участия за представяне на резултатите на научни форуми. Дисертационният труд е онагледен с 3 таблици и 18 цветни фигури.

Актуалността на темата се изразява през обекта на изследването – тумори на млечната жлеза при жени, едно заболяване, засягащо повече от 2 милиона пациента/годишно в световен мащаб по данни на СЗО, което го прави най-разпространения рак сред възрастните в развитите страни. 95% от смъртните случаи на пациенти с онкологични заболявания, са в следствие на рак на гърдата.

Въпреки наличието на различни кампании към ранен скрининг и проучвания, редица фактори, влияещи на туморния растеж, остават неизяснени. Всяко изследване в областта, в

това число и настоящото, може да се счита за навременно, с цел подпомагане разбирането и цялостното управление на рака на гърдата.

Уводът представя в стегната форма значението на проблема, мотивите на докторантката да се насочи към темата на дисертационния труд. Подчертава се важната роля на ренин-ангиотензиновата система за определянето на метастатичния потенциал на туморите.

Литературният обзор включва описание на заболяването карцином на млечната жлеза при жената. Подробно са описани компонентите на ренин-ангиотензиновата система в туморната формация, тяхната диагностична стойност, като плавно се обвързват с физиологични фактори и здравни състояния на човека. Не са изключени и литературни препратки към изследвания с лабораторни животни, което дава по-пълна картина по темата. Сложната мрежа на сигнализация в туморогенезата е свързана с различни физиологични отговори, като докторантката не е пропуснала да насочи вниманието и към киспептините и рецептора KISS1R, представяйки биологичната им функция и проявлението им при различни тъканни находки.

Целта на дисертационния труд и произтичащите от нея задачи (6 на брой) са ясно и точно формулирани.

Приложените материали и методи са съвременни и напълно отговарят на поставените цели и задачи. Става ясно, че изследванията са проведени върху туморен материал на млечна жлеза, получени от пациентки на Център за рак на гърдата – МБАЛ „Токуда Болница София“ (n=29) и от отделението „Патоморфология на туморите“ към СБАЛО, гр. София (n=54), които са съпоставени в хода на изследването с находки от здрава околна тъкан (n= 71). Методите хистологично оцветяване, имунохистохимия, RT-PCR (Real Time Polymerase Chain Reaction) са описани подробно, което прави възможно тяхното възпроизвеждане. Посочени са адекватно използваните апаратури и консумативи.

Резултатите следват хода на поставените цели и задачи. Те са представени в 1 таблица, описваща основните характеристики на изследваните карциноми на гърдата и 12 фигури, репрезентативни за имунохистохимична експресия и такива, отразяващи промяна на генната експресия, в туморна тъкан спрямо околната не туморна тъкан.

Проучването е проведено в два последователни етапа за проследяване локализацията и експресията на MAS1, CD10, ACE и ACE2, и втората за проследяване на KISS1 и KISS1R в

инвазивен дуктален карцином - тумори от млечна жлеза и контрола от околна не туморна тъкан, обосновано от групирането на туморните проби (2009-2015 г. и 2019-2020 г.).

Резултатите са аналитично обсъдени, до колкото позволяват наличните литературни данни, които се оказват доста противоречиви, въпреки това подкрепят хипотезата, че компонентите на ренин-ангитензиновата система и KISS1/KISS1R сигналната система участват в патофизиологията на рака на гърдата на жената. Докторантката установява най-висока протеинова и mRNA експресия на ACE при нискодиференцирани високостепенни карциноми. Резултатите ѝ сочат още, ниска имунореактивност и потисната генната експресия в туморите относно CD 10 и Mas1R в карциноми на млечната жлеза в сравнение с околната нетуморна тъкан. По отношение на KISS1 и KISS1R, е приложен корелационен анализ, който показва положителна връзка в протеиновата експресия между тях, с което се потвърждава, че взаимовръзката KISS1/ KISS1R не действа като метастазен супресор при рака на гърдата.

Дискусията на получените резултати затвърждават уменията на докторантката да анализира информация и да прилага нови познания.

Изводите са 6 на брой, те са в съответствие с поставените цели и задачи, и напълно отговарят на получените резултати.

Списъкът на цитираната *литература* включва 255 източника, един от които е на кирилица, а останалите са на латиница. Големият брой цитати, остава впечатление за максимализъм на позованите литературни справки, по които се съпоставят данните.

Заключението обобщава постигнатите резултати, без да ги преповтаря. При проучванията извършени в настоящия дисертационен труд, без съмнение се установява участието на MAS1R, CD10, ACE, ACE2, KISS1 и KISS1R в туморната прогресия на рака на гърдата при жени и се препоръчват от докторантката и нейния ръководител, като прогностични маркери в онкологията. Проследяването на тези компоненти, все още представлява голям интерес пред научните среди, което загатва възможности за допълнителни изследвания по темата.

IV. Оценка на съответствието между Автореферат и дисертационния труд.

Предоставеният автореферат е в съответствие с дисертационния труд, съдържа проучването, в съкратен вариант, с всичките му резултати, изводи и заключение (35 стр.).

V. Критични бележки, препоръки и въпроси към докторанта.

Нямам съществени забележки към докторантката, забелязват се някои дребни технически грешки, например на стр. 20, стр. 29;

- в обзорния раздел, част 3.5. липсват литературни препратки;
- в раздел Материали и методи, част 2.9. Обработка на данните от RT-PCR, откривам техническо несъответствие между две последователни изречения - експресия на изследваните гени, в първото или експресия на таргетния белтък във второто, което приемам за технически пропуск по отношение на терминологията;

- част от обсъждането и информативните препратки, посочени в глава Литературен обзор, по конкретно част 6.7., според мен може да премине към дискуссионния раздел, където има нужда от повече съпоставка на получените резултати. В голям процент те са разнопосочни по отношение на отделните изследвани компоненти, което е естествен изход, говорейки за набор от биологични данни; още повече изхождайки от факта, че ренин-ангиотензиновата система не е лека за разгадаване;

- литературните източници не са представени по единен стандарт, а при 2-3 от тях липсва отчетливо изведена година, това затрудни преценяване на % актуална литература от последните години. Препоръчвам на докторантката повече прецизност в това отношение в бъдеще. Въпреки това, броят им е красноречив за една мащабна извадка, което оправдава предходната бележка.

Посочените пропуски по никакъв начин не намаляват научната стойност на разглеждания дисертационен труд.

Към докторантката имам следните въпроси:

1/. При изпълнение на полимеразната верижна реакция посочвате, че ползвате генът *gapdh* при нормализиране експресията на гени *mas1*, *nep*, *ace*, *ace2*; докато за нормализиране

експресията на *kiss1* и *kiss1r* сте използвали друг референтен ген - *pcbp1*. Може ли да обясните причината за този избор?

Също не открих да е отбелязано в методологията ви, в каква повтораемост са изработени пробите по тази методология?

2/. втората ви задача към дисертацията е, цитирам: " Хистопатологично типизиране на туморите и оценка на тяхната степен на диференциация (грейд)." След наблюденията под микроскоп на тъканни проби от млечна жлеза, може ли да назовете какъв тип тъкан преобладава в изграждането на туморите? защото е известно за някои тъкани, че може да търпят метаплазия, дали при съпоставка на туморна и околна нетуморна тъкан сте забелязали подобни разлики още на тъканно ниво?

3/. В литературният обзор сте посочили различни квалификации за грейд на туморите, но конкретно във вашите резултати, не става ясно коя квалификация ползвахте, за да направите посочените във фигурите разграничения като умерено -, ниско - или силно - диференциран дуктален карцином.

VI. Заключение.

Главен аспект в представения ми дисертационен труд е туморното имунонаблюдение специално при карцином на женска гърда, една значима тема в светлината на съвременната онкология.

Заложените в дисертационния труд цели и задачи са изцяло постигнати на добро научно ниво, благодарение на което се предоказва, че компонентите на ренин-ангиотензиновата система, както и *KISS1/KISS1R* са локално експресирани в млечната жлеза и имат отношение към патологията на рака на гърдата при жената. Авторският принос се изразява в потвърждение, че системата *KISS1/KISS1R* не действа като метастазен супресор при рака на гърдата при инвазивните нискодиференцирани карциноми. Потвърдителният характер на останалите резултати, ги превръща в заявка за прогностични и предикативни параметри в областта на физиологията на животните и човека, и в областта на медицинската онкология.

Научното детайлизиране на резултатите се изразява в представените от кандидата публикации (две в реферирани списания и една в списание с импакт фактор), притежаващи акценти на актуална тематичност, методологична компетентност, аналитична интерпретация, с което докторантката показва, че е усъвършенствала не само образователната си, но и научна подготовка.

Всичко гореизложено ми дава основание да смятам, че представеният дисертационен труд отговаря напълно на Закона за развитие на академичния състав в Република България, както и на Правилника за неговото приложение в ИБИР-БАН, за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“.

Убедено давам своята **положителна оценка** и препоръчвам и на останалите членове на уважаемото Научно жури да гласуват положително и присъдят на докторант Десислава Петрова Анкова, образователната и научна степен „Доктор“ по научна специалност „Физиология на животните и човека“, шифър 01.06.17.

01 септември, 2023 г.

Изготвил: ..

/доц. Десислава Абаджиева/